

merőségé. Ki-ki másképpen vállalja ezt a feladatot: nyúglódvé, bosszankodva, gépiesen vagy alkotó módon, bizalommal és örömmel.

A különbséget a *Módszertani Közlemények* egykori szerkesztőjének, *Németb Istvámnak* történetével érzékeltetjük. Amikor Párizsban a Notre-Dame-t építették, egy kíváncsiskodó megkérdezte az egyik kőfaragót:

– Uram, mit csinál itt?

– Nem látja, követ faragok – hangzott a mogorva válasz?

Ugyanerre a kérdésre társa sugárzó arccal felelt:

Katedrálíst építek!

Hasonló a különbség a pedagógus pályán is. Lehet gépiesen, lélektelen munkát végezve robotolni, és tervszerű tudatossággal építeni a jövőt, formálni a jövő nemzedékét.”

DR. KARLOVITZ JÁNOS

Bibari József–H. Tóth Imre:

BEVEZETÉS A RUSSZISZTIKÁBA

Nagyon várt tankönyvet jelentetett meg 1982 tavaszán a Tankönyvkiadó. A cím és a szerzőpáros nem ismeretlen számunkra, 1976-ban az ő tollukból jelent meg e könyv elődje is. Amit most kézbe vehetünk a második, javított kiadás, amely – tematikai gazdagsága és újabb ismeretek közlése folytán – nemcsak a hallgatóknak szól, hanem kézikönyve a már működő orosz tanároknak is, biztos nyelvtörténeti alapot ad – éppen ezért célszerűbb lett volna a jelenleginél nagyobb példányszám-ban kiadni, hisz már most is nehéz hozzájutni.

A mű – amely XIII fejezetből áll – gyakorlatilag egy nagyobb fejezettel bővült, ez azonban nem járt az elsajátítandó tananyag felduzzasztásával, elmaradt ugyanis az előző kiadásban kissé bőven tárgyalt russzisztika-történet áttekintése. Ezzel a változtatással azonban nem egyszerű helycsere történt, hanem fontos kiegészítés; az új témakör Az ószláv nyelv.

(Itt kívánjuk megjegyezni: a tankönyv ezzel a fejezettel lett teljes. Az ószláv nyelv diakrón vizsgálata nélkül az indoeurópai alapokról aligha könnyű átlendülni a szláv írásbeliség kialakulásához, majd pedig az ószláv, illetve óorosz nyelvhez. Sokáig hézagpótlóként szolgált e ponton H. Tóth Imre Bevezetés a szláv nyelvtudományba című egyetemi jegyzete, amely azonban – JATE-jegyzet lévén – a tanárképző főiskolákon nem volt mindenütt használatban.)

Ez a szerves kiegészítés egyúttal frissítés is; a szláv őshazakutatás elméleteit vizsgálva – a már említettekén kívül – ismerteti F. P. Filin és Kniezsa István nézeteit is, mely utóbbi növényföldrajzi és nyelvészeti bizonyítékokra támaszkodva adja meg az őshaza határait.

Az ószláv nyelv fogalma és történetének periodizációja témánál nemcsak Bernstein – kis-sé leegyszerűsített – korszakbeosztását adja meg (Nyíltzótagúság előtti kor – Nyíltzótagúság utáni kor), hanem V. I. Georgiev rész-

letesebb, kidolgozottabb állásfoglalását is a korszakbeosztásra és a legfontosabb ószláv fonológiai és morfológiai jelenségek sorrendjére vonatkozólag (v. ö. 24. o.).

Az ószláv nyelv periodizációja után a mű részletesen foglalkozik e kor hangrendszerének történetével, az itt végbement változásokat – összefoglalásképpen – táblázatba is foglalja. A szótagharmonia törvénye tárgyalásakor új – az előző jegyzetben ill. kiadásban még nem használt – elnevezést, R. I. Avanesov nyomán a szillabéma, a szillabémás szerkezet fogalmát vezeti be (32. o.).

Új nézőpontot ismertet – V. I. Georgiev véleményét – A szövégek hangfejlődési tendenciái alfejezetben. Georgiev – a hagyományos szlavisztika több jelentős képviselőjével szemben – megállapítja: „Az ószlávban a hangok a végzótagban ugyanolyan fonetikai törvényeknek vetik alá magukat, mint a szó más szótagjában” (v. ö. 43. o.).

Az ószláv magánhangzórendszer kialakulásának fonológiai elmélete és az ablaut-jelenség tárgyalása után a könyv érinti a Baudouin de Courtenay kidolgozta morfológiai, valamint a legfontosabb morfológiai változásokat – ezzel fogódzót nyújt, s előkészíti a későbbi fejezetek és korszakok (az ószláv és óorosz nyelv) jobb megértését.

A tankönyv végén (csakúgy, mint az előző kiadásban) minden nagyobb egységhez, korszakhoz bő (újabb szerzőkkel és művekkel is kiegészített), kiválóan használható, a nyelvtudomány mai állását reprezentáló bibliográfiát találunk. Nem hiányzik a könyvből a rövidítések feloldását tartalmazó jegyzék, a fonetikai jelek gyűjteménye, valamint a gyakran használt szakkifejezések rövid értelmezése sem.

Tankönyvkiadó, Bp. 1982. 223. p.

Nagyné Sulyok Hedvig

David Legge–Paul J. Barber:

INFORMÁCIÓ ÉS KÉSZSÉG

„Egy pohár sör megfogása és kihörpintése úgy, hogy ki ne csöpögjön, éppúgy készségnek